

JAMG'ARMA VA INVESTITSIYA O'RTASIDAGI MUVOZANATNI TA'MINLASH MUAMMOLARI

Razzakov Jaloliddin Alijon ógli,
Urganch Davlat Universiteti o'qituvchi

Annotatsiya. Jamg'arma va investitsiya iqtisodiy o'sish va barqarorlik uchun muhim bo'lgan ikkita asosiy omildir. Ushbu maqolada jamg'arma va investitsiya o'rtasidagi muvozanatni ta'minlashning dolzarb muammolari va ularga ta'sir etuvchi omillar tahlil qilinadi. Shuningdek, mamlakat iqtisodiyotida jamg'arma darajasi va investitsiya ko'rsatkichlari o'rtasidagi bog'liqlik va ularning o'zaro ta'siri yoritiladi.

Kalit so'zlar: Jamg'arma, investitsiya, iqtisodiy o'sish, muvozanat, moliyaviy barqarorlik.

1. KIRISH

Jamg'arma va investitsiya iqtisodiy o'sish va barqarorlikni ta'minlashda asosiy omillar sifatida katta ahamiyat kasb etadi. Jamg'arma bu — aholining o'z daromadlaridan sarflamagan qismi bo'lib, keyinchalik kelajakda foydalanish yoki investitsiya qilish uchun yig'iladigan mablag'larni anglatadi. Investitsiya esa jamg'arma shakllangan mablag'larni iqtisodiyotning turli sohalariga kiritish orqali iqtisodiy o'sish va rivojlanishni qo'llab-quvvatlash maqsadida amalga oshiriladi. Jamg'arma va investitsiya o'rtasidagi muvozanatni ta'minlash, ayniqsa rivojlanayotgan iqtisodiyotlar uchun juda muhim, chunki ularning iqtisodiy taraqqiyoti va barqarorligi ko'pincha moliyaviy resurslarning yetarliligi va to'g'ri yo'naltirilishiga bog'liq.

Jamg'arma darajasi va investitsiya hajmi o'rtasidagi bog'liqlik ko'pincha murakkab bo'lib, iqtisodiy sharoitlar, demografik omillar, davlat siyosati va boshqa iqtisodiy o'zgaruvchilar ta'siri ostida bo'ladi. Iqtisodiyotda jamg'arma va investitsiyaning o'zaro munosabati, bir tomondan, iqtisodiy o'sishni rag'batlantiruvchi resurslarni ta'minlash, ikkinchi tomondan, inflyatsiya va boshqa iqtisodiy xavflarni nazorat qilishda muhim o'rin tutadi. Jamg'arma hajmi kam bo'lsa, investitsiyalarni moliyalashtirish uchun mablag' yetishmovchiligi yuzaga kelishi mumkin, bu esa iqtisodiy o'sishni sekinlashtiradi va yangi ish o'rinlari yaratish imkoniyatlarini cheklaydi.

Shu bilan birga, jamg'armaning yuqori darajada bo'lishi iqtisodiyot uchun hamisha ijobiy natijalar keltirmasligi mumkin. Agar jamg'arma ko'payib, investitsiya

imkoniyatlari cheklangan bo'lsa, iqtisodiyotda "liquid trap" deb ataladigan holat yuzaga keladi. Bunday vaziyatda aholining ko'p qismi jamg'arma qilishni afzal ko'rib, o'z mablag'larini investitsiyaga yo'naltirmaydi. Bu esa iqtisodiyotda pul oqimining kamayishiga, iqtisodiy faollikning susayishiga va natijada iqtisodiy o'sishning sekinlashishiga olib keladi.

Rivojlanayotgan mamlakatlarda jamg'arma va investitsiya o'rtasidagi muvozanatni ta'minlash qiyin, chunki bu davlatlarda ko'pincha aholining daromadlari past bo'lib, moliyaviy tizim yetarlicha rivojlanmagan. Shu sababli, jamg'arma va investitsiya o'rtasidagi muvozanatni ta'minlash uchun davlat siyosatining to'g'ri shakllanishi, moliyaviy bozorlarning rivojlanishi, aholi o'rtasida moliyaviy savodxonlik darajasining oshirilishi va investitsiya imkoniyatlarining kengaytirilishi zarur.

Mamlakat iqtisodiyotida jamg'arma va investitsiya o'rtasidagi muvozanatni ta'minlash muammolari nafaqat moliyaviy va iqtisodiy omillar bilan, balki sotsial-demografik va madaniy omillar bilan ham bog'liqdir. Aholining moliyaviy savodxonlik darajasi pastligi, moliyaviy bozorlarning rivojlanmaganligi, investitsiya xavflarining yuqori bo'lishi — bularning barchasi jamg'arma va investitsiya o'rtasidagi muvozanatni buzilishiga olib keladi.

Mazkur maqolaning maqsadi — jamg'arma va investitsiya o'rtasidagi muvozanatni ta'minlashdagi dolzarb muammolarni tahlil qilish, ularning sabablarini o'rganish va iqtisodiyotni rivojlantirishga yo'naltirilgan amaliy tavsiyalarni taklif qilishdan iborat. Ushbu maqolada jamg'arma va investitsiya o'rtasidagi munosabatlarni tahlil qilishda iqtisodiyotning nazariy jihatlarini hamda amaliy dalillar keltiriladi.

2. Jamg'arma va investitsiya o'rtasidagi bog'liqlik

Jamg'arma va investitsiya o'rtasidagi bog'liqlikni tushunish uchun iqtisodiy model va nazariyalarga murojaat qilish lozim. Klassik iqtisodiyot nazariyasiga ko'ra, jamg'arma va investitsiya o'rtasidagi muvozanat bozor mexanizmlari orqali avtomatik tarzda ta'minlanadi. Bu nazariyaga ko'ra, jamg'arma darajasining o'zgarishi foiz stavkalariga ta'sir ko'rsatadi va bu o'z navbatida investitsiya darajasiga ta'sir qiladi.

Keynesiy iqtisodiyot nazariyasida esa investitsiya qarorlarini qabul qilishda foiz stavkalaridan tashqari, kutilmalar va davlat siyosati ham muhim rol o'ynaydi. Keynes nazariyasiga ko'ra, jamg'arma darajasi va investitsiya darajasi o'rtasidagi bog'liqlik to'liq avtomatik emas, va davlatning aralashuvi zarur bo'lishi mumkin.

3. Muvozanatni ta'minlashdagi asosiy muammolar

Jamg'arma va investitsiya o'rtasidagi muvozanatni ta'minlashda bir nechta muammolar mavjud. Ushbu muammolar iqtisodiyotning turli jihatlariga bog'liq bo'lib, quyida asosiy muammolar tahlil qilinadi:

Ko'plab rivojlanayotgan mamlakatlarda jamg'arma darajasi past bo'lishi sababli investitsiyalar uchun yetarli moliyaviy resurslar mavjud emas. Bu esa iqtisodiy o'sishni cheklaydi va mamlakatning rivojlanishiga to'sqinlik qiladi. Past jamg'arma darajasi odatda daromadlar darajasining pastligi va moliyaviy tizimning rivojlanmaganligi bilan bog'liq.

Moliyaviy bozorlarning rivojlanmaganligi ham jamg'arma va investitsiya o'rtasidagi muvozanatni ta'minlashda muhim muammo hisoblanadi. Moliyaviy bozorlarda infratuzilmaning yetarli emasligi yoki tartibga soluvchi me'yorlarning sustligi jamg'arma va investitsiyalarni samarali taqsimlashni qiyinlashtiradi. Moliyaviy bozorlarning rivojlanishi investitsiya jarayonini osonlashtiradi va investorlarga mablag'larni samarali yo'naltirish imkonini beradi.

Aholining moliyaviy bilim darajasining pastligi jamg'arma va investitsiyalar hajmining o'sishiga to'sqinlik qiladi. Ko'pchilik o'z moliyaviy resurslarini qanday qilib samarali investitsiya qilish kerakligini bilmaydi. Bu muammoni hal qilish uchun moliyaviy ta'lim va aholining moliyaviy savodxonligini oshirishga e'tibor qaratish zarur.

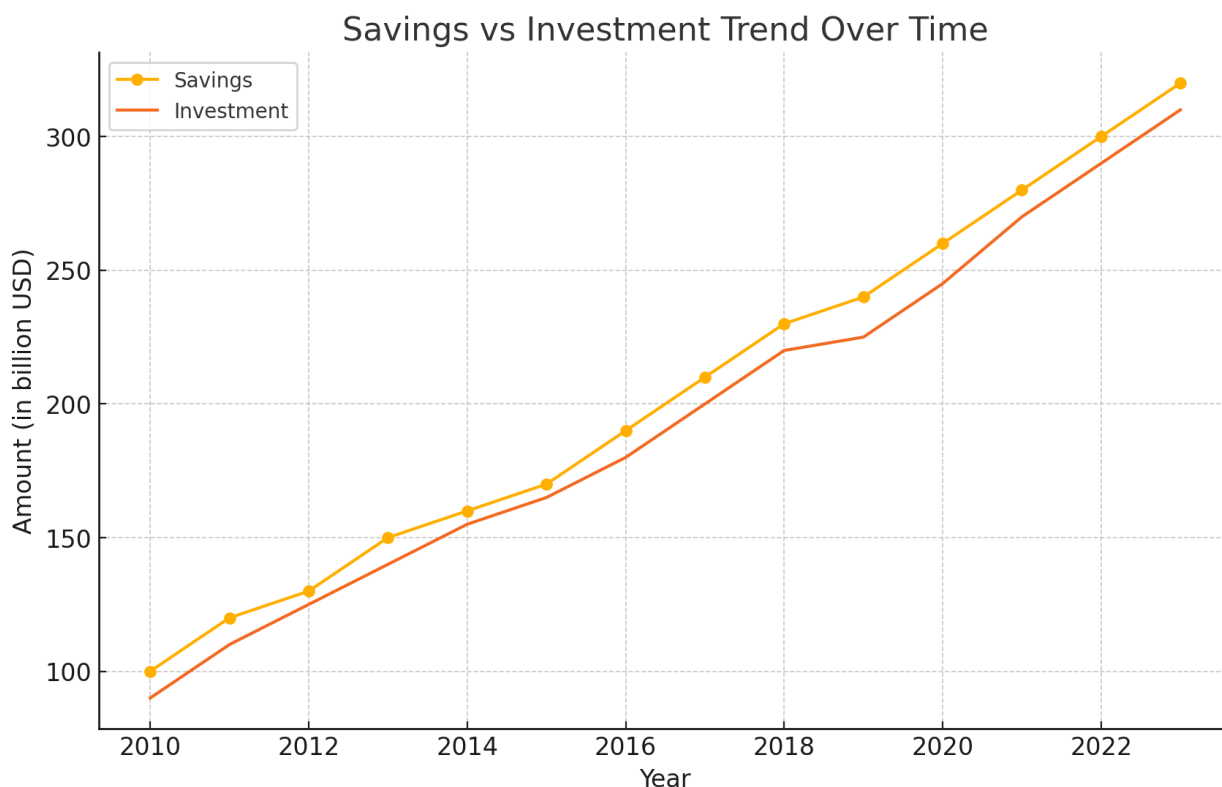
Investitsiya imkoniyatlarining cheklanganligi ham muvozanatga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Rivojlanayotgan mamlakatlarda infratuzilmaning rivojlanmaganligi, iqtisodiy va siyosiy beqarorlik, shuningdek, yuqori moliyaviy risklar investitsiya muhitini zaiflashtiradi. Bu esa investorlarni qo'rqitadi va ularning investitsiya qilish istagini kamaytiradi.

4. Empirik tahlil: jamg'arma va investitsiyani optimallashtirish

Abdushukurov va Zakhidovning (2024) ijtimoiy tarmoqlarni ikki va uch guruhga bo'lish usullari haqidagi tadqiqoti jamg'arma va investitsiya o'rtasidagi muvozanatni ta'minlash muammolarini tahlil qilishda analogiya sifatida qaralishi mumkin. Ularning tadqiqotida ijtimoiy tarmoqlarni samarali bo'lish orqali ichki aloqalarni kuchaytirish va resurslarni optimallashtirish ko'zda tutilgan. Shu kabi yondashuv jamg'arma va investitsiya o'rtasidagi muvozanatni ta'minlashda ham qo'llanilishi mumkin.

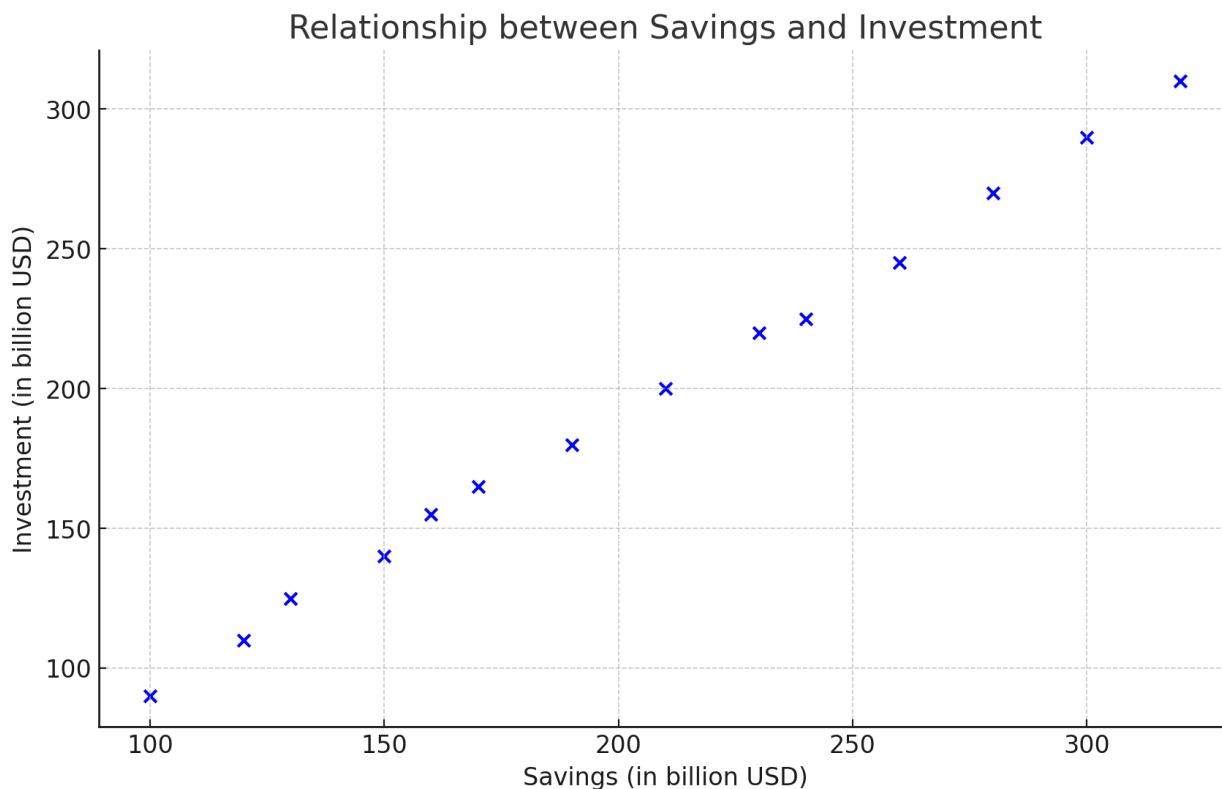
Abdushukurov va Zakhidovning ijtimoiy tarmoqlarni bo'lish orqali samaradorlikni oshirishga qaratilgan tadqiqoti, jamg'arma va investitsiya jarayonini optimallashtirishda segmentatsiya va resurslarni maqsadli taqsimlash zaruratini anglatadi. Iqtisodiy resurslarni to'g'ri segmentatsiya qilish va jamg'arma hajmlarini optimal investitsiya yo'nalishlariga yo'naltirish orqali iqtisodiyotda samaradorlik oshirilishi mumkin.

Tadqiqotdagi metodologiya asosida, ijtimoiy tarmoqlarni samarali guruhlariga bo'lish jarayonida ichki aloqalarni maksimal darajada kuchaytirish maqsad qilinadi. Bu yondashuv jamg'arma resurslarini optimal yo'naltirishda ham qo'llanilishi mumkin. Jamg'arma resurslarini yuqori rentabellikka ega sohalarga yo'naltirish iqtisodiy o'sishni tezlashtiradi va resurslardan samarali foydalanishni ta'minlaydi.

1-chizma: Jamg'arma va investitsiya vaqt bo'yicha trendi

Birinchi chizma yillar davomida jamg'arma va investitsiya hajmlarining o'zgarishini ko'rsatadi. Chizma jamg'arma va investitsiya o'rtasidagi tendensiyalarni kuzatish imkonini beradi. Chizmada yillar o'tishi bilan jamg'arma va investitsiya hajmlarining ortib borayotganini ko'rishimiz mumkin. Bunda jamg'arma hajmining investitsiyadan yuqori bo'lishi, iqtisodiyotdagi resurslarning yetarli darajada investitsiyaga yo'naltirilmayotganligini bildirishi mumkin. Bu holat investitsiyalarni jalb qilish va moliyaviy resurslarni samarali taqsimlash uchun yangi strategiyalar ishlab chiqishni talab qiladi.

2-chizma: Jamg'arma va investitsiya o'rtasidagi bog'liqlik

Ikkinchi chizma jamg'arma va investitsiya o'rtasidagi bog'liqlikni tasvirlaydi. Scatter plot shaklida berilgan ushbu chizmada jamg'arma va investitsiya hajmlari o'rtasidagi munosabat ko'rsatilgan. Chizmadan ko'rinib turibdiki, jamg'arma va investitsiya o'rtasida ijobiy bog'liqlik mavjud. Bu shuni anglatadiki, jamg'arma darajasi oshgani sari investitsiyalar hajmi ham ortadi, ammo investitsiya imkoniyatlaridan foydalanish darajasi ham muhim rol o'ynaydi. Agar bu bog'liqlik to'g'ri boshqarilsa, iqtisodiy o'sish va rivojlanish uchun zarur bo'lgan moliyaviy resurslar ta'minlanishi mumkin. Mazkur chizmalar jamg'arma va investitsiya o'rtasidagi bog'liqlikni ko'rish va iqtisodiy strategiyalar ishlab chiqishda yordam beradi. Jamg'arma resurslarini investitsiyaga aylantirish orqali iqtisodiyotda yangi ish o'rinlari yaratish va ishlab chiqarishni kengaytirish mumkin. Shu bilan birga, bu jarayonda moliyaviy resurslarning optimal taqsimlanishi iqtisodiy o'sishni ta'minlashda asosiy ahamiyatga ega bo'ladi.

5. Xulosa

Jamg'arma va investitsiya o'rtasidagi muvozanat iqtisodiyotning barqaror o'sishi va rivojlanishi uchun muhim omil hisoblanadi. Bu muvozanatni ta'minlash uchun moliyaviy bozorlarni rivojlantirish, aholining moliyaviy savodxonligini oshirish va investitsiya imkoniyatlarini kengaytirish lozim. Abdushukurov va Zakhidovning tadqiqoti asosida jamg'arma va investitsiyalarni segmentatsiya qilish va resurslarni

optimal taqsimlash orqali muvozanatni ta'minlash imkoniyatlari tahlil qilindi. Kelgusida jamg'arma va investitsiya o'rtasidagi muvozanatni ta'minlashga qaratilgan chora-tadbirlarni kengaytirish va amaliyotga tatbiq etish zarur.

ADABIYOTLAR

1. Abdushukurov A., Zakhidov D. (2024). Social networks: Effective methods of dividing into two and three groups. AIP Conference Proceedings, 3147(1).
 2. Keynes, J. M. (1936). The General Theory of Employment, Interest, and Money. Palgrave Macmillan.
 3. Smith, A. (1776). An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations. Strahan and Cadell.
 4. Ricardo, D. (1817). On the Principles of Political Economy and Taxation. John Murray.
 5. Musahonzoda I. About organization of additional vocational training of accountants //Humanitarian and SocioEconomic Sciences Journal. – 2019. – №. 2. – С. 30-34.
 6. Musaxonzoda I. Молиявий натижалар-тадбиркорлик субъектлари бозор қиймати детерминанти сифатида //Архив научных исследований. – 2019.
 7. Мусахонзода И. Сарф-харажатларни самарали бошқариш орқали соф молиявий натижани максималлаштириш имкониятлари //Архив научных исследований. – 2022. – Т. 4. – №. 1.
 8. Musakhonzoda I. EFFICIENCY AND COMPETITION IN TOURISM //Thematic Journal of Applied Sciences. – 2023. – Т. 3. – №. 6.
 9. Мусахонзода И. С. МОЛИЯВИЙ-ТРАНСАКЦИОН ХАРАЖАТЛАР БИЛАН БОҒЛИҚ МУАММОЛАР, УЛАРНИ БАРТАРАФ ЭТИШ ЙЎЛЛАРИ //Архив научных исследований. – 2022. – Т. 2. – №. 1.
 10. Dilshodbek Z., Bektosh S. THE MAXIMUM REALIZATION METHOD OF COMMUNITY GROUPING IN SOCIAL NETWORKS. CENTRAL ASIAN JOURNAL OF MATHEMATICAL THEORY AND COMPUTER SCIENCES, 4 (5), 56-61. – 2023.
 11. Одилова Ш. С., Захидов Д. МЕТОД МАКСИМАЛЬНОГО ПРАВДОПОДОБИЯ ДЛЯ ИДЕНТИФИКАЦИИ СООБЩЕСТВ В СЕТИ НА ГРАФАХ //O'zbekisto n agrar fani xabarnomasi. – С. 103.
 12. Zakhidov D. UTILIZING MAXIMUM LIKELIHOOD FOR OPTIMAL PARTITIONING IN SOCIAL NETWORKS OF ELEVEN INDIVIDUALS //MODELS AND METHODS FOR INCREASING THE EFFICIENCY OF INNOVATIVE RESEARCH. – 2023. – Т. 3. – №. 27. – С. 29-33.
- Zakhidov D. THE APPLICATION OF DIVIDING THE SOCIAL NETWORK INTO COMMUNITIES TO THE ECONOMY //Conference on Digital Innovation:" Modern Problems and Solutions". – 2023.